

3i4 fan 7 veus

Entrevistem set persones que, d'una manera o altra, estan vinculades a 3i4, que enguany compleix mig segle de vida.

JOAN NAVARRO

Oliva, Safor, 1951
Poeta, traductor i filòsof. Primer premi Octubre de Poesia Vicent Andrés Estellés gràcies a *Grills esmolens ganivets a trenc de por* (1973)

NÚRIA CADENES

Barcelona, 1970
Periodista i escriptora. És propietària de la llibreria Fan Set, hereva de 3i4, ubicada a l'edifici Octubre de València.

GEMMA LIENAS

Barcelona, 1951
Esctora i activista feminista, va guanyar el premi Andròmina de narrativa dels octubre el 1987 amb *Vol nocturn*

Els Premis Octubre han tingut una importància enorme en el procés de normalització de la cultura catalana al País Valencià. Van suposar passar de la resistència als fets. Eixir de les catacumbes, i reivindicar-se com una cultura normal, malgrat la violència i les bombes incendiàries. Malgrat la repressió dels aparells de l'Estat, i la dels seus cadells autoritaris. Van contribuir i molt a crear la consciència de pertànyer a una cultura comuna. Pel que fa al premi de poesia, el Vicent Andrés Estellés, el jurat d'aquella primera convocatòria va apostar per un nou discurs poètic que suposava la ruptura amb el que s'havia fet fins aleshores. En proposaven la modernització. Aquest fet va tenir ressò a tot l'àmbit lingüístic. Els Premis Octubre han contribuït a fer visibles noves veus poètiques que es consolidarien amb el temps. Sense els Premis Octubre la nostra situació cultural seria molt més pobra que l'actual i quasi una anècdota. ●

El primer llibre és sempre important i va ser a 3i4. I per 3i4. Quan jo era a la premsa, un grapat de cartes de les que enviava a casa es van publicar aquí, precisament, a EL TEMPS. Per denunciar el cas, quan la denúncia era necessària però no fàcil de fer. Després sembla que hi va haver una conversa entre Eliseu Climent i Josep Piera, que hi havia trobat dring literari, també. I es va ampliar la selecció de cartes i en van fer llibre, que ja és un objecte consistent i amb voluntat de romandre.

Per a mi, 3i4 és l'editorial de les causes que no podem perdre, de totes les represes necessàries: la que fa Sagarra o els Borja o Estellés. O l'Ovidi Montllor: quan semblava que havia fet forat el silenci que havien decretat sobre la figura i l'obra de l'Ovidi, quan no se'n parlava ni se'n cantava ni gaire res, una altra conjunció, aquesta vegada de l'editor amb el pintor, amb el gran tossut Antoni Miró, va fer possible constatar que ni de bon tros no l'havien desarrat de la memòria d'aquest país. I vaig tenir la gran sort de poder-hi participar. Són regals que t'ofereix la vida. ●

L'editorial Tres i quatre sempre em retorna al premi Andròmina, que vaig guanyar el 1987 amb la meua primera novel·la d'adults, *Vol nocturn*. No vaig poder ser present al sopar on s'atorgava perquè, com que ignorava que la meua novel·la s'enduia el guardó, em vaig quedar a Barcelona. Quan em van avisar — em sembla que tot just començaven el primer plat— ja no era a temps d'arribar a València per a les postres. L'Eliseu Climent, però, dies més tard em va organitzar un dinar encantador per lliurar-me el premi en metàl·lic i l'escultura de l'Andreu Alfaro. Va ser un àpat molt sucós no només des del punt de vista gastronòmic sinó també i sobretot des del punt de vista literari.

Per desgràcia en un dels molts trasllats de domicili que he fet a la meua vida, l'escultura de l'Alfaro va desaparèixer misteriosament. El que no va arribar a desaparèixer va ser la novel·la, però va ser reconvertida en novel·la juvenil, tot i que no ho era.

Enhorabona a Tres i Quatre per la seva llarga i fecunda vida! ●

Imatge de la llibreria Tres i Quatre quan estava ubicada al carrer Pérez Bayer. Ara, està situada al centre Octubre, al carrer de Sant Ferran de València, rebatejada com a Fan Set.

RAMON ALCOBERRO

Pals, Baix Empordà, 1957
 Filòsof. Assessor de la col·lecció marxista de 3i4, llançada el 2017 pel centenari de la Revolució russa.

3i4 és mig segle de complicitats; i és la vida d'alguns que ja no hi són i d'altres que continuen o que vindran. Al seu voltant s'ha bastit l'edat de plata de la cultura catalana a València. Pensem en Joan Fuster, Sanchis Guarnier, Enric Valor, Joan Francesc Mira, Raimon o Vicent Andrés Estellés. Però també en

Alfons Cucó, Josep-Vicent Marquès, Vicent Ventura, Andreu Alfaro, Manuel Boix, Ximo Michavila; i Josep Guia, Maria Conca i Josep Lluís Blasco. O en Joan Reglà i Ernest Lluch, Miquel Tarradell, Emili Giralt o Miquel Dolç —catalans a València i de València. En un o altre moment tothom passà per 3i4.

Si esperpents com Consuelo Ciscar o María José Català no han pogut amb el català al País Valencià i si tenim novel·listes com Ferran Torrent i assagistes o poetes com Toni Defez o Josep Piera, això no s'explica sense 3i4. Assessorar ara una col·lecció de clàssics del marxisme, per a mi que no sóc marxista, vol dir continuar el que ha fet des de sempre 3i4: ajudar a pensar i crear país. I, a més, divertir-me molt. ●

AMADEU FABREGAT

Torreblanca, Plana Alta, 1948
Periodista i escriptor. Guanyador del primer premi Andròmina de narrativa dels Premis Octubre amb *Assaig d'aproximació a 'Falles folles fetes foc'* (1973)

Quan a finals dels anys seixanta, barbut i pelut com pertocava, vaig entrar per primer cop a la llibreria Tres i Quatre, de seguida em semblà que aquell lloc tenia alguna cosa de refugi, un indret per gaudir de les petites llibertats que eren llavors el descobriment d'un llibre o la trobada amb personatges que mirava amb reverència, com si s'hagueren escapat del santoral: Raimon, el senyor Fuster, Sanchis Guarner, o l'enyorat Ernest Lluch, l'economista que llegia Proust i Musil. Rosa Raga, bella i embarassada, semblava sortir d'un *Botticelli*, i Carles Jorro, tan pacient i amable, i Eliseu, força de la natura que apamava els novins-guts com jo per esbrinar si podíem ser útils a la causa. A l'editorial Tres i Quatre, que llavors encetava una tasca que esdevindria extraordinària amb els anys, vaig publicar tres volums d'entrevistes a polítics de l'època i allò de les falles folles, que guanyà el primer premi de narrativa dels Octubre, el 1973, una nit inoblidable que acabà de copes al Christopher, en una altra vida, en un altre món, però encara ho recorde. ●

VICENÇ ALTAIÓ

Santa Perpètua de Mogoda, Vallès Occidental, 1954
Escriptor. Guanyador del premi Vicent Andrés Estellés de poesia el 2005 amb *Santa Follia de ser càntic*.

El maig del 68 va haver-hi la primera gran revolta i entrada de la societat del coneixement. Arreu dels Països Catalans es manifestà el símptoma del marxisme a través de la cultura. L'editorial 3i4, com abans ho havia fet Edicions 62 a Barcelona, renovaren el pensament social, polític i cultural. Des de València, persones com Joan Fuster lideraren, amb l'editorial 3i4, aquesta radical transformació que sortia fora de la psicoanàlisi i del marxisme heterodox. Un nou món.

La generació anomenada del 70, a la qual pertanyo, vam vincular-nos amb els poetes de l'exili interior, com J.V. Foix; i de l'exterior, com Agustí Bartra. No vam marcar diferència entre la capitalitat i el centre i les perifèries: vam construir un sistema de molts centres. Eren significatives tant València com Tarragona, com Palma, com Gandia o Sabadell. O qual-sevol. La generació del 70 és la primera que no va fer cap diferència entre un lloc, els llocs i els no-llocs. I trencà la bàsica piràmide del sistema cultural i artístic. En el marc de la llibreria, de l'editorial i dels Premis Octubre, Joan Fuster i Vicent Andrés Estellés, o Joan Navarro, o tants altres, formaven part d'una altra forma de veure i plantejar les coses.

Jo mateix, igual que Maria Mercè Marçal, hem estat carn d'experiència voluntària que ha resultat en 3i4. ●

DOLORS BRAMON

Banyoles (Pla de l'Estany), 1943
Filòloga i historiadora.

La feina feta per l'Eliseu i Rosa és immensa i desitjo que continuï endavant. L'Editorial 3 i 4 ha estat bàsica pels estudiosos de la història del país i per conèixer literatures d'arreu. Les sèries "La unitat", els "Papers bàsics" i els Premis Octubre han estat fonamentals per a la cultura valenciana i cap medievalista pot prescindir de la "Biblioteca d'Estudis i Documentació" llegint-hi l'obra de Burns, així com els historiadors del món contemporani ho han de fer amb la del Pare Batllori o amb la correspondència de Joan Fuster.

Pel que fa a la llibreria, des que vaig arribar a Russafa, l'any 1970, va ser cita obligada les tardes de cada dissabte al carrer de Pérez Bayer. Allà per primera vegada va caminar tota sola la nostra filla Rosa Lluch Bramon, avui professora de la Universitat de Barcelona. Allà hi va haver bones tertúlies amb el bo i millor del país i també algunes bombes dels fatxes. Allà hi havia la Rosa Raga, en Carles Jorro i l'Abraham. Llarga vida després d'aquests 50 anys!!! ●